

A kemény vízen át a hold

AMERICA DOESN'T LIKE ME

Napokkal azelőtt, hogy elfogtak volna az emberek, valami vibrálás volt a levegőben. Nem olyan sűrű, bőralámenős vibrálás, mint mikor örökéletvágyunkat üvöltözzük bele az éccakába, de vibrálás. Mindenre készen hegyeztem a fülem, szaglásztam vaktában, és hanyagoltam a bolyt. Anyám fürkészve nézett, mi van velem, de nem morgott, egyébként is fullra lekötötte a hat vaksi.

Persze bírom én a kis trógereket, főleg miután kinyílik a szemük, és leszakadnak anyánk módszeres kiszípolozásáról. Hagyom, hogy cibálják a bundámat, meg-megpörgetem őket az orrommal, pockot hozok nekik, amit általában borzzal intézünk: ő szagolja és ássa ki a cuccot, én kapom el őket, előbb én eszem, aztán borz, és ha szerencséjük van, jut a trógereknek is. Vagyis mindenképpen jut, legfőnnebb borz nem szervál. Meg nekem is jobban esik a koszt, ha a kölkök már zabáltak.

Amikor a feszkó előszele megcsapott, csaholtam borznak, hogy jöjjön már, de mintha a föld nyelte volna el. Borz a tapasztaltabb kettőnk közül, amikor megismerem, ő már a kis rágcshalók zaklatásának mestere volt. Mit tudhat, hogy így eltűnt?

Tény, hogy egyedül maradtam megint. Valahogy így alakult, a fene se érti: az első télen még olyan ványadt volt az üvöltésem, hogy még én is alig hallottam, nem is jött utánam senki, maradtam a bollyal, segítettem anyámnak és apámnak a trógerek táplálásában. A következő üvöltözés idején, tavaly télen, már a pulzáló mindenséget szólítottam meg hívásommal, elkaptam valamit, magam se hittem, hogy belőlem száll fel az a hang. Éjjelente egy kis rajongótábor gyűlt körém, a hold ragyogott, a csillagok ragyogtak, hajnal felé hazakísértek a fiúk, én meg egyre biztosabb voltam, hogy őt választom. Erős volt, bundája tiszta, fénylett a hosszú orra, füle barátságosan felém hajolt, amikor meg rám nézett, pupillája majd elnyelte sárgásbarna szemét. Már ott tartottunk, hogy egymás nyakához bújtunk, és perceként át éreztük egymást, minden full egyértelmű volt, ő az, akivel örökké fogok élni, aztán egyik nap nem várt az odúnk előtt. Üldögéltem, és fürkésztem a látóhatárt. A kölkök huzigálták a bundám, harapdáltak, vakkantgattak, hátha beszállok a hülyéskedésükbe, de én csak néztem ki a fejemből egyre feszültebben. Napokon át. Nem ettem, nem ittam, nem mozdultam, anyám hozott füveket, és élém rakta, intve az orrával, hogy ezt most meg kéne ennem, de még megszagolni se volt erőm. Bámultam mint állat, elhomályosult tekintettel. Anyám újra szájába vette a növényeket, és odadugta az orrom alá, a szag pedig belém szivárgott, és valahogy mintha csillapult volna bennem a néma üvöltés. Anyám érezte ezt, letette elém a dolgot, és intett a szemével, hogy egyem meg. Alig tudtam a nyakam begörbíteni, hogy lehajoljak, és a földről szaglásszam, de ez végül ment. Ami nem ment az az, hogy kitátsam a szám. Fogaim között görgött a mrt, és nem engedett. Másnap ho-

zott anyám friss adagot, odatartotta az orrom alá, belélegeztem, kicsi béke, és ellazult annyira az állkapcsom, hogy pár szálat el tudjak rágcsálni. Néhány napi füvezgetés, és beláttam, nincs miért tovább várnom, elindultam hát a puszta létfenntartás útján. A kölkök felnőttek, a csajszi már beszálltak a nagy téli üvöltőbuliba, a kiscsákók is égő szemekkel tértek vissza az odúhoz hajnal felé. Én nem koncerteztem.

Borz tehát veszélyt szimatolhatott, és borz nem szokott tévedni, mégis elindultam az orrom után. Ahogy közelítettem a szagot, egyre világosabban láttam, hogy egy jókora, mozdulatlan nyúl lesz az, szóval lesz mit cipekedni. De van-e más is, aki őt választotta? Vártam, füleltem, néztem minden irányba, de senki.

Ez az én nyulam, tátottam ki a pofám, hogy vigyem, amikor a semmiből valami csattant körülöttem, és ott találtam magam egy mozdulatlan nyúllal a számban úgy, hogy nem tudok hazamenni. Bezártak egy kicsi térbe. Emberek vettek körül, mutatták a fogaikat, hangokat adtak ki, és vittek engem. Büdös, sötét volt egy ideig, a nyulat kieresztettem a számból, enni nem volt kedvem, feszülten figyeltem. Félttem. Mozdulatlan voltam, mint a nyúl, mégis mozgást éreztem. Volt egy dörgésszerű alapzaj, erre ráközeledtek és eltávolodtak további, halkabb és ordítóbb dörgések, sivalkodások. Mintha valahol valami égne. Látni nem láttam semmit, felhősnél is felhősebb, viharosnál is viharosabb éccaka volt. Nem fáztam, de reszkettem. A nyúl mellettem csendben rázkódott. Túl sötét volt ahhoz, hogy elkapjam a tekintetét.

Aztán a rázás és zúgás abbamaradt, fény lőn, és emberek kaptak fel a kicsi zárt teremmel, vittek, majd leraktak, és egy rész nyitva volt, úgyhogy kióvatoskodtam egy nagyobb helyre, ahonnan valami ismerős szag áradt. Széna. Kerestem a kijáratot. A nyulamat felemelték a hátsó lábaitól fogva, és elvitték. Kijárat sehol. Egyik részen vasszálak zártak el, de hiába próbálkoztam átbújni, hiába próbáltam elrágni, ott se lehetett kijutni innen. Egy ember hozott húst és vizet, letette elém, és elment. Ittam. Nem támadtak rám. Nem jött senki, hogy a hús az övé, bekaptam hát seperc alatt, és újra azt fürkésztem, hol lehetek. A száraz fű oké, a föld szaga nem oké, mert nem föld, hanem fa, és mi ez a simaság, és mi ez a fény, ami se nem nap, se nem hold, se nem csillagok, na mindegy, hagyjuk a csillagokat és a holdat, inkább összegömbölyödtem, és megpróbáltam szunyókálni a szénában. Hol ébren voltam, hol nem, persze végig füleltem, mi történik: emberek jöttek-mentek, csattanások, zúgás, csikorgás, csobogó hangok, egy idő után veszélytelennek tűntek. De hogy fogok innen hazajutni?

Birkaszag csapott meg, hosszúkás valami jött, kicsi, birkaszagú, mozgó hegy, körbejárt, dőlt erre-arra, görbe ág nőtt a csúcán. Leesett egy kupac birkaszagú valami a földre, odamentem, megbökttem, úgy mozdult, ahogy én löktem, nem támadott és nem is védekezett, pedig nagydarab állat volt, alája bújtam, hátha ott van valami, de az egész nem volt semmi, csak birkaszagú tehetetlenség. A hegy félbetört, és ahogy közeledtem, kicsit hátrált, de éreztem a szagán, hogy akármekkora melák, fél tőlem, és igyekszik úgy fordulni, mint a szarvasok a koronáikkal, hogy alkalomadtán megdöfhessen a görbe ágával. Beleharaptam a hegyen lógó tehetetlenségbe, az ág majdnem megcsapott, hátrább ugrottam, és így ment ez, ameddig a hegy le nem dobta magáról a birkaszagú anyagot, és íme az ember, nyakában megcsillant valami, nekem meg dobott egy húsdarabot, olyat, amilyet itt

először kaptam, csak kicsit. Elkaptam a levegőben, lenyeltem, vártam, dobott, elkaptam. A vasszálakon túl egyre több ember volt, álltak, bámultak. A benti ember hozzáért a nyakában lógó csillogó izéhez, az meg éles, hosszú remegéssel felsikoltott. Belefájdult a fülem. Az ember, mintha itt se lettem volna, még erősebben ütötte a nyakában lógó csillogást, az meg még élesebben szólt, mintha átszúrná a dobhártyámat, de nem közeledett felém. A kijáratot kerestem, az emberek kintről néztek minket, a benti ember furán mozgott a kinti társainak. Hozott magával sok, vasszagú, könnyű anyagot is, az egyiket kiterítette, majdnem akkora volt, mint én, de teljesen lapos. Semekkorá se volt. Átfutottam rajta, majd megjelöltem. Az ember leült a szénába, és kicsit füstölni kezdett. De hol lehet innen kijutni?

Hát a vasszálás részen, csak nem nekem. Az ember fogta a kellékeit, és a vasszálakon valami hirtelen támadt résen minden erőlködés nélkül kiment. Odamentem én is, de a rés sehol se volt. A kinti emberek is elmentek. Egyedül maradtam megint, egy ilyen helyen, ahol van remek kaja, víz, meleg, de minden mozdulatlan, kicsi zúgás megy folyamatosan, egyik oldalról viszont nyomottabban, de ugyanazok a dörgésszerű zajok, mint amit a rázkódó nyúllal tapasztaltunk. És néha sivalkodás. Látni is láttam, honnan jön, mert attól csak valami kemény víz zárt el. Ültem a szalmán, bámultam a hangok felé, kicsi embereket láttam, és fényesen száguldó, ismeretlen állatokat.

Arra ébredtem, hogy jön a tegnapi ember, aki először enni adott, most is teszi ki a jókora adag kaját, és közben még duruzsol is valamit nekem, hogy milyen jó, mert megint egy nap, és meleg van és ne féljek semmitől. Mindketten tudtuk, hogy vigasznak szánta, és annak kevés volt. Kint gyülekeztek az emberek, és jött a birkaszagú kis hegynek álcázott ember, feje fölött a görbe fával, ide-oda hajlongott, közeledett, ugyan mit akarhatott tőlem, napok óta nem aludtam, haza akartam menni a bolyhoz, a kölköket akartam birizgálni az orrommal, meg borzzal pocokot fogni, ez az emberhegy meg itt terelgeti az orrom előtt kretén birkaszagát. Amibe azért vegyült némi ismerős husikaillat, megyek, és kapok, odakapok a birkaszagú anyaghoz, huzigálom, az ember alóla ki-kivillan, leengedi a birkaszag egy részét, pont, mint tegnap, és nem lett belőle baj, s amiből nem lesz baj, az játék, játszom a birkaszaggal, a görbe ággal és az emberrel, dobál husit is, elkapom, tölt vizet, megiszom, leül a szénába, mellé ülök, füstöl, nem nézek rá. Jó lenne otthon, de nem találok a kijáratot.

Az ember végül feláll, magára teríti a kilapított birkát, és távozik, a többiek is elmennek, nekem is kéne, de itt nincs hová rejtőznöm, visszatartom. Aztán már csak üldögélek a szénán. Nézek át a kemény vízen. A holdat látom-e, vagy a szemem káprázik? Vinnyogásként kezdődik, nem tudom leállítani, csúszkál még a hangom a sok hallgatástól, de valami erő lök és szabadít, és feltör belőlem a régi üvöltés. És árad, és árad, nem lehet abbahagyni. Nem jön senki felém.

Csak reggel, az ember, aki enni és inni ad, és békésen morgolódik. Egész közel megyek hozzá, barátságos van, megvakarja a fülem tövét, odatartom a fejem, hogy vakargassa kedvére, aztán megpaskolja a hátamat, és kimegy. A vasszálak mögött megint sok ember gyűl össze, majd félrehúzódnak, és jön az ember a birkaszagával, a csillogó izével a nyakában, meg a kilapított cuccaival. És a falatnyi husikkal. Nem voltam éhes, de jólesett. A műsort kevésbé ünnepélyesen nyomta, és valami-

vel többször nézett rám, mint a kinti társaira. Amikor leültünk a kemény víz elé a szénára, és ő füstölni kezdett, éreztem, hogy a szagába már nem vegyül félelem. Ültünk, mindketten a messzi mozgást néztük, az járt a fejemben, hogyan kerülök haza, vagyis hogyan kerültem ide. A vibrálással és borz felszívódásával kezdődött, s hogy én mégis mentem, mint a hülye, és egyik pillanatban még a mozdulatlan nyulat kaptam a fogaim közé, a másik pillanatban már be voltam zárva, emberek vettek körül. Neki is volt egy nyula, gondolta az ember mellettem, elmagyarázta neki, hogy mit szeret ő csinálni, amitől kicsit más lesz a világ. Miért legyen más? Hogy ne fájjon. Anyám ismer egy füvet, amitől elmúlik a fájdalom. És te nem ismered azt a füvet? Végül is dehogynem, hetekig rajta voltam, nincs ahogy ne ismerném fel az illatát. Igazán megmutathatnád nekem is legközelebb. Szívesen, de itt a közelben nincs, intézd el az embereiddel, hogy vigyenek vissza a sivatagomba. Jó.

Lehet, hogy nem így történt. Ami egészen biztos, hogy megölelt, mielőtt elment, és jött még egy éccaka, és én megint üvöltöttem, mert újra szépen látszott a kemény vízen át a hold. Jó lett volna otthon, kijárat nem volt. Mindjárt itt lesz a birkaszagú. A vasszálak mögött ide-oda mászkált néhány ember. Bejöttek úgy, hogy nem tudtam kimenni, hozták a zárt, kicsi teret, lerakták. Vártam. A birkaszagú nem jött. A másik ember jött a nagyadagommal és a vízzel, de nem adta ide, hanem betette a kicsi térbe. Mindegy, bementem, és akkor rámszárták, és vittek.

Hová vittek? Vissza a sivatagba, szabad voltam újra, futottam a bolyhoz, anyámék megszagláztak és morogtak rám, egy ideig egyedül kószáltam, elkaptam egy sánta nyulat, odavittem nekik, visszafogadtak.

Hová vittek? Egy félelemszagú helyre, ahol annyi szag volt, hogy beleszédültem, rikácsolás és sivalkodás, bezártak ismeretlen kojotok közé, féltem, majd bele-törődtem, hogy itt kell élnem és szaporodnom, fakuló bundával, lógó orral, lekonyult füllel, tompuló látással, kijárat nincs.

Hová vittek? Reszkettem, hideg volt és köd, zárt szürkeség, nagyadagos ember, vaskoccanás.

NYERGES ANDRÁS

Családi fantom

Kató nevű nagynéném, akit sohase láthattam, fantom volt számomra. Vele kapcsolatos kutakodásaimnak egyetlen biztos pontja volt: a mesekönyv, amit a negyedik születésnapomra szánt ajándékkul. Ennek első-belső oldalán kézzel írva ott áll az ajándékozás dátuma: 1944. január 5. 2018-ban azon kapom magam, hogy hajlamos vagyok eleve valamiféle drámaiságot beleérezni már a puszta évszamba is, úrrá lesznek rajtam az esztendőhöz tapadt sötét képzetek, pedig nyilvánvaló, hogy abban az évben sem volt minden nap minden perce, s főképp nem mindenki számára vészterhes. Mégis úgy érzem, mintha a dátum már magában is eldöntené,